

FOTO: ULRICH LINDENTHAL

MEINHARDS FON GERKĀNS

Viens no šī brīža pasaules vadošajiem arhitektiem, Rīgā dzimušais arhitektu biroja «gmp» dibinātājs, profesors Meinhard von Gerkāns, viesojoties Rīgā pie sadarbības partneriem birojā «Vincents», atbildēja uz žurnāla «Latvijas Architektūra» galvenā redaktora Jāņa Lejnieka jautājumiem.

Ideālā situācijā, it sevišķi pie mazākiem objektiem, arhitekts un klients strādā ciešā komandā. Tomēr gadās, ka turīgiem klientiem ar uzpūstu pašapziņu ir samērā slikta gaume un neelastīga attieksme. Vai arhitektam ir kāds risinājums šai problēmai, vai vienīgais ceļš ir nepieņemt pasūtījumu? Kā jūsu darbu ietekmē klients?

To, kā tiek veidota mūsu vide, mēs, arhitekti, nevaram noteikt. Atbildot uz pieprasījumu un izvirzīto uzdevumu, mēs varam piedāvāt projektus un to īstenošanas paņēmienus. Vai mūsu atbilde tiek akceptēta un līdz ar to iegūst izredzes kļūt par reālu būvobjektu, atkarīgs no tā, cik lielā mērā mēs esam gatavi ieklausīties cits citā. Priekšnosacījums tam, vai tiek rastas atbildes un problēmas risinājumi vides veidošanā, ir gatavība dialogam un spēja fokusēt savu skatu punktu, ņemot vērā mainīgos apstākļus. Lēmumu attiecībā uz to, kas un kā tiek būvēts, pieņem sabiedrība ar tās komplicētajiem politiskajiem un ekonomiskajiem mehānismiem. Mums, arhitektiem, ir ne tikai pienākums, mēs esam arī atbildīgi par to, lai tiktu sākts dialogs par minētajiem apstākļiem un mēs sarunā būtu dalījušies ar savu iekšējo pārlicību.

Mūsdienās katrs arhitekts vēlas uzprojektēt unikālu, īpašu ēku, tādējādi tiek zaudēta pilsētībūvnieciskā vienotība.

No otras puses, vēsturiski daudzas ēkas kļuvušas par ikonām tieši tādēļ, ka lauzušas esošo pilsētībūvniecisko struktūru. Kur ir kompromiss starp arhitekta ego un anonimitāti?

Es varētu izemēt arhitektoniskās pamatnostādnes garīgos pamatus šādi: arhitektūrā kā mākslā, kas atrodas sabiedrības lietojumā, nepieciešama ne tikai konstruktīvā, bet arī formālā domāšana. Salīdzinot ar citiem mākslas veidiem, kas sevi sauc par brīviem, jo tie ne ar ko nav saistīti, arhitektūrai daudz lielākā mērā jāpakļaujas daudzveidīgiem apstākļiem, jāpamato saturs un nozīme. Kamēr būvniecības risinājuma meklējumi kā cēlākais un vadošais arhitekta uzdevums seko minētajai vienkāršajai patiesībai, man atļauti visi līdzekļi un ceļi. Inovācija ir zinātniskais un mākslinieciskais devums, ko mēs, arhitekti, esam sabiedrībai parādā. Jau nāko arhitektoniskās veidošanas tendenču ārkārtīgais islaicīgums rada šaubas, vai tās ir heuristiski attaisnojamas vai arī atšķirīgums kā pašmērķis ir tikai izpaušmes veids. Mēs cenšamies, lai laika gars mūs pārmēri neuztrauktu, lai arī cik valdzinošs mums šķiet garīgais sānsolis.

Kādi arhitektonisko risinājumu kompromisi darbā ar klientu ir pieņemami, ja klienta budžets nerealizē arhitekta ieceres? Kā jūs komentētu arhitekta autortiesības?

Arhitektu var vērtēt tikai pēc tā, kādu projek-

tu viņš ir īstenojis. Arhitekta vārds vienmēr ir saistīts ar ēku. Tāpēc rodas jautājums, cik lielā mērā mūsu autoritātei var kaitēt profesionāļu un sabiedrības kritika, kad projekts tiek mainīts. Autoram ar ēku saistās viņa autentiskums, viņa reputācija, viņa tirgus vērtība, viņa slava. Arhitekts tādēļ vēlas, lai ēka tiek būvēta pēc oriģināla, nevis sagrozīta projekta. Viņam ir jāpaļaujas uz to, ka ēka arī tiek ierikota tā, kā viņš ar savu pasūtītāju uz liguma pamata ir vienojies. Mūsu arhitektu birojam «gmp» ir tirgus vērtība un reputācija, no kuras mēs nevēlamies atkāpties. Mēs jau esam realizējuši vairāk nekā 200 ēku, un tās tika uzceltas saskaņā ar projektu. Mēs Āzijā būvējam veselās pilsētas.

Jūsu veiksmīgās karjeras laikā esat strādājis vairāk nekā 17 valstīs. Kādas ir nozīmīgākās kulturālās atšķirības starp jūsu klientiem Dienvidamerikā, Eiropā un Āzijā? Kā atšķiras klientu prioritātes un vērtības?

Būvēt ārzemēs nozīmē ceļot pa pasauli, iepazīt citus cilvēkus, citas kultūras, citas valstis, kas nozīmē paplašināt savu redzesloku un gūt jaunu pieredzi. Būvēt ārzemēs nozīmē veidot arhitektonisko koncepciju pavisam citos tehniskajos, sociālajos un kultūras apstākļos, kas uz dialoga pamata jāpielāgo citu valstu prasībām.

Ķīnā nepazīst to, ko mēs saucam par koncepciju. Tur ir attēli, no kuriem arī sastāv valoda. Diskusijas norisinās metaforiskajā plaknē, pamatojoties uz to, ka visa domāšana sakņojas attēlos. Japānā, piemēram, viss ir citādi - tur nav nekādas struktūras. To redz ēšanas kultūrā: japāņiem ir savi īpašie ēdieni, turpreti ķīnieši ēd būtībā visu - un to visu vienlaikus. Jūs veltīgi meklēsiet jebkādas secības noteikumus, rēķinieties ar to, ka vispirms nāks saldais ēdiens un tad atkal zivs un gaļa - galvenais, lai tas kaut kā garšotu. To var attiecināt arī uz arhitektūru. Tādēļ ir redzamas tik daudzas būves, par kurām var jautāt: kas tas īstībā ir? Ja mūsdienu ēkai tiek uzlikts pagodas jumts, tad tā ir karikatūra ar disproporciju, un tam nav nekā kopīga ar ķīniešu kultūru.

Brazīlijā priekšplānā atrodas nepiebremzētā individualitāte - personas ego ģimenē, draugu un paziņu lokā un attiecīgās mainīgās attiecībās. No tā izriet sabiedriskais, kā arī politiskais un ekonomiskais mikrostruktūru vijums. Attiecīgi nepieciešamā lēmuma pieņemšanas procesam jābūt dinamiskam, daudzpusīgam, vienlaicīgam, pretrunīgam un ar šķērsojumiem. Ja no šī procesa izslēdz personas ego, tad noteiktos apstākļos var veidot absolūti jaunas struktūras un pieņemt citus lēmumus. Uz aprakstītā fona balstās koncepcija, ka «pagātne jau ir pagājusi un ritdiena vēl ir bezgalīgi tālu», kas ir «šodienas» kultūra ar visiem trūkumiem un visām priekšrocībām. Vāciešiem piedēvētie

FOTO: VINCENTS

Meinhard von Gerkan vizītē arhitektu birojā «Vincents» 2014. gada februārī.

tikumi, tādi kā uzticamība, konceptuālā domāšana, precīzs plānojums un tā īstenošana Brazīlijā tiek augstu vērtēti un apbrīnāti, tomēr tas ne vienmēr saistās ar pastāvošo pragmatisko ikdienas praksi. Izaicinājums ir tas, ka, atrodoties starp divām pasaulēm, ir jārikojas veikli, jāizmanto sinerģija un jāapvieno labākais, kas ir abās pasaulēs. Tas izdodas labāk, ja arhitektam piemīt pētnieka gars un laba humora izjūta. **Jūsu kompānijas interneta lapā starp 17 valstīm Latvija ir reprezentēta ar 8 projektiem. Arhitektu birojs «Vin-**

cents» virza jūsu idejas Latvijā. Vai jums citās valstīs arī ir tāda veida kolēģi vai partneri?

Mums lieliski veidojas sadarbība visos īstētajos projektos, jo mūsu biroja radošais impulss saskaras ar cienījamā biroja «Vincents» darbinieku gatavību, kas visu, ko mēs piedāvājam, pieņem kā neapstridamu pavēli, arī komplicēto detaļu izpildi, kā tas sākotnēji bijis izstrādāts un paredzēts partnerpilsētā Hamburgā.

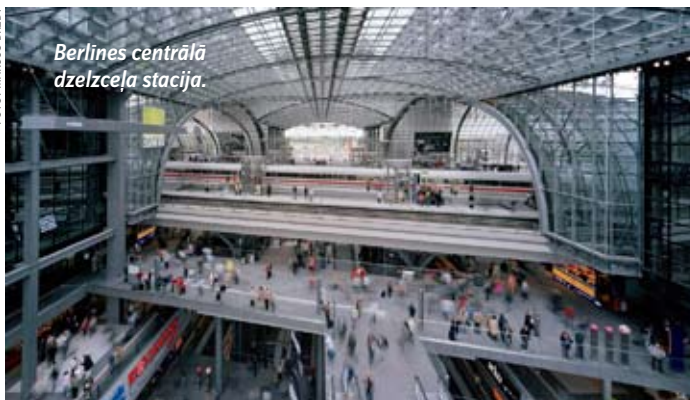
Mēs priecājamies, ka, pateicoties mūsu partneru vienprātībai un manai draudzībai ar Le-

onu [Jakrinu] un Gunu [Egliti], ir radusies arhitektūra, par kuru es kā arhitekts varu teikt tikai to labāko, lai gan kopīgā atbildība, ko mēs vienmēr pieprasām mūsu projektos, šajā gadījumā no mūsu puses tika īstenota tikai daļēji. Mūsu partneru draudzīgā noskaņa un vienprātība veicināja to, ka visi būvniecības procesa dalībnieki bija bezgalīgi apmierināti, kas arī ir arhitektūras pamatprasība.

Rīgas vēsturiskajā centrā kā UNESCO Pasaules mantojuma vietā būvniecībai ir izvirzītas stingras prasības. Kas, jūsuprāt, Rīgas centrā ir pats vērtīgākais, kam jāpievērš vislielākā uzmanība?

Tiešā brīnišķīgās Rīgas vecpilsētas uztvere un tās saistība ar ūdeni – vērtīgā atrašanās vieta pie Daugavas sniedz arhitektoniskās un pilsētībūvnieciskās iespējas. Ūdens ir viens no skaistākajiem un dzīvīgākajiem elementiem, lai arhitektonisko aglomerāciju pilsētās radītu augstas kvalitātes dzīves un mājokļa gaisotni un veselu pilsētu projektiem piešķirtu identitāti. Ne tikai Venēcija būtu neiedomājama bez ūdens, arī tādas pilsētas kā Amsterdamā vai Hamburgā ir ļoti saistītas ar ūdeni un atrodas mijiedarbībā ar to, jo viņu raksturs var pastāvēt tikai kopā ar šo elementu. Pilsēta ir kā ģimene, ko veido individuālas ēkas. Būvniecības vēstures gaitā individuālu elementu savstarpējās attiecības izveidojušas ļoti harmoniskas vecpilsētas, kā, piemēram, Ziemeļitālijā. Es jūtu zināmu radniecību tajā, kā Rīgas jūgendstila arhitektūras ēkas pievienojušās vēsturiskajai Rīgas vecpilsētas apbūvei.

FOTO: MARCUS BREIT

Berlīnes centrālā dzelzceļa stacija.

FOTO: HEINER LEISKA

Villa Guna, Jūrmala.

FOTO: CHRISTIAN GAHL

Hanoi mākslas muzejs, Vjetnama.

FOTO: MARCUS BREIT

Futbola arēna Amazonia, Brazīlija.